

landet, hvor der konstateredes mindst et halvt hundrede Ødegaarde og Sætere (i Skagefjords, Øfjords og Sønder Tingø Sysler), men og paa Sydlandet lykkedes det os at finde Bidrag til Belysning af de ældste Gaardes Indretning.

Det viste sig, at de i Hovedsagen have været ens indrettede over hele Island. Husenes Vægge have overalt været byggede af Jordtørv, stundom med afvekslende Lag af Sten, paa samme Maade som nu til Dags¹⁾. Beboelseshusene synes fra meget gammel Tid som oftest at have ligget i én Gruppe, og da i Reglen sammenbyggede, paa en eller et Par Linjer. Kun i enkelte Tilfælde fandtes de liggende mere spredt ligesom i Norge og paa Færøerne i den aller ældste Tid. Grupperingen paa begge Sider af en Midtergang, hvilken nu er almindelig, er ikke funden, undtagen i en enkelt Ruin, der dog rimeligvis er af yngre Dato. Denne Form, som jo kjendes fra grønlandske Ruiner og fra Nutidsgaarde paa Island, synes saaledes ikke at have været kjendt i den ældste Tid paa Island — i det mindste ikke i de af os besøgte Egne. Den maa da antagelig have udviklet sig forholdsvis sent; men paa den anden Side dog forinden Forbindelsen med Grønland i det trettende Aarhundrede tabtes. I afsides Egne har den ældste Sammenstillingsform i det væsentlige endog holdt sig til vore Dage.

¹⁾ cfr. „Fortidsminder og Nutidshjem paa Island“.

Det fremgaar endvidere af Undersøgelserne i 1897, at der paa Nordlandet, hvor Klimaet er barskere end paa Sydlandet, i den ældste Tid har været Stalde til alle Husdyrene, medens der paa Sydlandet kun fandtes saadanne til Køer.

Det har gennem Studiet af Knoglerne fra Kjøkkenmøddingerne vist sig, at der i gamle Dage har været holdt en stor Mængde Geder paa Island; det samme var Tilfældet paa de grønlandske Gaarde.

Sætere fandtes i Mængde paa Nordlandet lige til ned imod vor Tid. Sæterhytterne vare som Regel tre i Antal (Ildhus, Bur og Sovestue), akkurat som i den ældste Tid paa selve Gaardene. Fjært fra disse beliggende Faarestalde fandtes paa Nordlandet.

Som andre Resultater af Undersøgelserne skal nævnes, at der konstateredes en gammel øde Klostergaard i Vesterdal i Skagefjord, og at Thingstedet ved Elliðavatn synes at have været Fællesthing for Nord- og Sydlandet. Endelig fik Passagen over Hedevejene tværs gennem Landet en praktisk Betydning, idet der under samme indsamledes Oplysninger til Brug for en paatænkt Gjænaabning af disse Veje. Rimeligvis vil der — maaske allerede i Aar — blive opsat Varder paa Kjølv og Sprengesandsvejen. Dette vil ske paa Foranstaltning af Amtmanden over Nordre Amt, Briem, og i Henhold til mit Tilbud om at lede dette Arbejde, der forhaabentlig vil blive til Gavn for Samfærdslen mellem Nord- og Sydlandet.

Mindre Meddelelser.

Generalstabens Kortlægning af Færøerne, der paabegyndtes 1895, vil i Aar komme til at omfatte Norder-Øerne, der ville blive opmaalte samtidig med, at Sandø og Syderø ville blive forsynede med triangulatoriske Fixpunkter og Nivellement. Generalstaben haaber at kunne fuldføre den omhandlede Kortlægning i 1899.

Opmaalingen under Island. I Aar vil Skonnerten „Diana“, Kaptajn G. Holm, blive udsendt paa en Opmaalingsexpedition under Island. Det er Meningen at opmaale Flakkene og Fiskebankerne ved Islands Kyster ud til 100 Favne-Grænsen samt at undersøge forskellige Forhold: Temperatur, Saltholdighed, Bundens Beskaffenhed og overhovedet Forhold af Interesse for Fiskeriet baade i Fjordene og til Havs. Man paatænker i Aar at begynde med Syd- og Østkysten, og det antages, at Arbejderne her, dersom Vind og Vejr tillade det, ville kunne fuldendes i tre Somre.

Undersøgelse af Disko-Øen. Den store Ø Disko's indre er maaske den Del af Dansk Grønland, som er mindst bekjendt, og Manglen af Rensdyr her gjør, at selve Grønlanderne aldrig besøge Øens indre. „Kommissionen for

Grønlands geologiske og geografiske Undersøgelse“ har besluttet at lade Øen nærmere undersøge, og Dr. phil. K. J. V. Steenstrup, der er Medlem af Kommissionen og i Aarene 1871, 72 og 80 har ledet Expeditioner, der bl. a. have kortlagt Disko-Øens Kyster, har paataget sig dette Hverv. Dr. Steenstrups Undersøgelser ville navnlig komme til at omfatte de glaciale Forhold i det indre, men Undersøgelserne ville forøvrigt ogsaa udstrække sig til andre geologiske Forhold, saasom Planteforsteningerne og det telluriske Nikkeljærn. Dr. Steenstrup afrejser den 1ste Maj til Nordgrønland med et af den kgl. danske grønlandske Handels Skibe. Programmet for Expeditionen nødvendiggjør, at Dr. Steenstrup faar en Ledsager; hvem, er endnu ubestemt.

Dr. phil. Th. Thoroddsens Undersøgelser paa Island. I Sommer vil Dr. Th. Thoroddsen undersøge Højlandet ved Lang-Jøkel i det indre Island, hvor der findes større Søgrupper og lidet kjendte Lavastømme. Med denne Rejse afslutter Dr. Thoroddsen sine systematiske geografisk-geologiske Undersøgelser efter den oprindelig fattede Plan. Han foretog sin første større Rejse paa Island 1882, og siden den

Tid har han berejst hele Island, baade det før lidet kjendte Højland, alle Bygder, Næs og Fjorde. Som et af Resultaterne af disse Undersøgelser vil der forhaabentlig ad Aare komme til at foreligge et topografisk-geologisk Kort over hele Øen.

Premierløjtnant Olufsens anden Pamirexpedition. Denne Expedition udføres paa den danske Stats og Carlsbergfondets Bekostning. Desuden har den danske Vicekonsul i Rostoff ved Don i Rusland, Hr. *Andreas Nissen*, ydet et større Tilskud til Expeditionen, der er bestemt til at skulle afgaa i Marts 1898 og vare til Slutningen af 1899. Løjtn. Olufsen ledsages af Botanikeren Cand. mag. *O. Paulsen* og Fysikeren Cand. mag. *A. Hjuler*. Expeditionen medfører her fra Danmark: Telte; særlig konstruerede Kasser til Transport af Sager paa Hesteryg; en transportabel Baad, konstrueret af Kommandør *A. W. Bonnesen*, til Besejling af Pamirplateaueets Alpesøer; en stor Udrustning af astronomiske, terrestriske, magnetiske, luftelektriske og meteorologiske Maaleinstrumenter. Endvidere medføres en Fonograf, som tænkes anvendt til Forsøg paa at optage de indfødtes Dialekter.

Rejsen gaar fra Kjøbenhavn over St. Petersborg igjennem Rusland, Kaukasus, Transkaspien og Turkestan til den lille By Osch i Provinsen Ferghana ved den kinesiske Grænse. Her udrustes en Karavane af Heste og Mandskab: en Del af det Mandskab, som ledsagede Olufsen paa hans første Expedition, vil atter denne Gang følge ham. Karavanen vil, foruden Europæerne, komme til at bestaa af c. 15 Mand med c. 30 Lastheste. Det er Olufsens Hensigt at gaa fra Osch over Kashgar og eventuelt Jarkand til Søen Jaschilkul i Alitschur-Pamir. Det er Meningen at optage detaljerede Kort over Alpesøen Jaschilkul, som ligger i en Højde af c. 12,000 Fod. Den transportable Baad skal her anvendes til at foretage Undersøgelser af Dybdeforholdene i Søen, og til dette Øjemed medføres en hertil særlig konstrueret Loddemaskine, hvor Loddet tillige optager Prøver af Bundarten. Ved denne Sø vil tillige blive anstillet botaniske og zoologiske Undersøgelser. Herfra gaar Turen over vanskelig tilgængelige Passer til Provinsen Vakhan i Sydpamir, hvor detaljerede Kort og Planer over de her-værende talrige Ruiner fra „Siaposchernes“ Tid optages.

Vinteren 1898—99 tilbringes i Provinsen Ischkaschim paa bokharsk Territorium i Sydpamir. Her oprettes en meteorologisk Station og foretages botaniske, zoologiske, etnografiske og antropologiske Forskninger. Naar Passerne i Foraaret 1899 ere blevne farbare, drager Expeditionen nordpaa igjennem Vestpamirs Bjerge. I Sommeren 1899 vil Løjtn. Olufsen tillige gaa op ad Floden Amu-Darja til Khiva ved Aralseen for at optage Fotografier af de der-værende Ruiner fra Khivas Blomstringstid.

Fra Merv i Transkaspien gaar Expeditionen over Mesched, Nischapur og Teheran til Enseli ved det kaspiske Havs Sydside. Paa denne Rejse i Persien er det Hensigten at erhverve Antikviteter. Fra Enseli sker Tilbagerejsen igjennem Rusland til Danmark.

Undersøgelser paa Færøerne og Island. Kaptajn *Daniel Bruun* agter i indeværende Sommer at fortsætte sine Undersøgelser paa Færøerne og Island. I Maj Maaned afrejser han til Færøerne, hvor det er Meningen at fuldende den i 1896 paabegyndte Undersøgelse af Fortidsminderne. Senere gaar Kaptajn *Bruun* til Island for paa Vest- og Nordvestlandet at iværksætte lignende Undersøgelser. Endelig vil Kaptajnen opsætte Varde paa Kjøel og Sprengesandsvejen, for at disse gamle Hedeveje kunne blive gjenåbnede for Trafiken mellem Nord- og Sydlandet. Samtidig med Undersøgelserne vil Kapt. *Bruun* træffe Foranstaltninger i Anledning af, at Nationalmuseets 2. Afdeling paatænker at arrangere en kulturhistorisk Udstilling for Færøerne, Island og Grønland paa Verdensudstillingen i Paris i Aaret 1900. Kaptajnen vil blive ledsaget af en Arkitekt.

Kaptajn i Flaaden A. P. Hovgaard. Medlem af Selskabets Raad, vil efter Indbydelse komme til at repræsentere Selskabet ved Festligheder, der afholdes i Midten af Marts Maaned i Anledning af *det Hamborg'ske geografiske Selskabs 25-Aars Jubilæum*.

Dansk Deltager i „den anden norske Polarfærd med „Fram“. Kand. *Edvard Bay*, der deltog i den Ryder'ske Expedition til Østkysten af Grønland 1891—92, er som Zoolog bleven knyttet til den anden norske Polarfærd med „Fram“ under Kaptajn *Otto Sverdrups* Ledelse.